

Vznik Československa

Poražené Rakousko-Uhersko se rozpadlo a na jeho místě vznikly tzv. nástupnické státy.

28. října 1918 – vyhlášen samostatný československý stát

Národní výbor (červen 1918)

- orgán, který prozatímně převzal funkci dosud neexistující vlády
- vznikl v Praze a byl oprávněný vyjednávat s rakouskou vládou
- jeho úkolem bylo připravit všechna politická a hospodářská opatření (zákony, měnová reforma apod.) pro vznik nového státu
- v čele stálo pět politiků (Alois Rašín, Antonín Švehla, František Soukup, Jiří Stříbrný a slovenský politik Vavro Šrobár), kteří jsou nazýváni „mužové 28. října“

Martinská deklarace (30. 10. 1918)

Dokument, která byl výsledkem jednání představitelů slovenského státu ve Turčanském Svätém Martině a zaručoval vyhlášení samostatného československého státu. Tato deklarace se stala základem pro spojení Čechů a Slováků v jednom státě.

Podkarpatská Rus

se přihlásila ke spojení s Československou republikou a v tomto duchu probíhala i jednání T.G. Masaryka v Americe.

Německé pohraničí

- pohraniční oblasti Čech a Moravy byla obývána německým obyvatelstvem
- jejich političtí představitelé odmítli účast v Národním výboru a vstup do připravované vlády
- odmítli se stát součástí nového československého státu a vytvořili v pohraničí čtyři provincie, které se prohlásily za součást Rakouska
- obyvatelé zde ale trpěli nedostatkem potravin, protože zásobování vážlo a vznikaly nepokoje
- československé vojsko zahájilo v listopadu 1918 obsazování německého území a do konce prosince 1918 prosazena svrchovanost československého státu a obnovena historická celistvost českých zemí

První vláda

Washingtonská deklarace (18. října 1918)

se stala programem nového státu (T.G.Masaryk předal deklaraci ve Washingtonu americkému prezidentovi), podle tohoto programu se mělo stát budoucí Československo republikou.

Kramářova vláda

listopad 1918 – Národní výbor ukončil svou činnost

14. listopadu 1918 – v Praze slavnostní zasedání nově utvořeného Národního shromáždění.

ČSR demokratická republika

prezident T.G.Masaryk

první československá vláda:

Karel Kramář (ministrský předseda)

Edvard Beneš (ministr zahraničních věcí)

M.R.Štefánik (ministr vojenství)

Alois Rašín (ministr financí)

Dalšími ministry se stali všichni „mužové 28. října“.

Tomáš Garrigue Masaryk

- v době války pobýval v zahraničí, kde organizoval odboj
- v době své nepřítomnosti byl 14.11. 1918 zvolen 1. československým prezidentem
- 20. prosince 1918 se vrací do vlasti a setrvává ve funkci prezidenta do roku 1935 (opakovaná volba)

Národnostní složení

- většinu tvořili Češi a Slováci
- na Podkarpatské Rusi žili Rusíni
- na Slovensku silné skupiny Maďarů
- pohraničí Čech a Moravy obývaly velice početné skupiny Němců

Politický systém

Existovalo více politických stran, tzv. pluralita politických stran, nejdůležitější postavení však měla sociálně demokratická strana.

Vznik KSČ (1921)

První poválečné volby v roce 1919 prokázaly vítězství sociální demokracie, ale tato politická strana nebyla jednotná.

sociální demokracie

se rozdělila na:

levici (vedená Bohumírem Šmeralem)

pravici (věnovala pozornost dělníkům a ponechala si původní název)

Z levice sociálně demokratické strany byla vytvořena roku 1921 Komunistická strana Československa, která se stala součástí Komunistické internacionály (KI) založené v Moskvě roku 1919.

Další politické strany.

agrární strana (zastupovala zájmy venkova)

národně socialistická strana

křesťanská lidová strana

křesťanská lidová strana na Slovensku (vedená Andrejem Hlinkou)

Hospodářská situace v poválečném Československu

Nově vzniklý stát se skládal z nestejně hospodářsky vyspělých částí.

- Čechy a Morava byly nejvyspělejší země, Slovensko a Zakarpatská Ukrajina byly hospodářsky zaostalé, průmysl zde téměř neexistoval, obyvatelé řeší tuto situaci odchodem za prací do Ameriky a Kanady (vystěhování celých rodin, někdy i vesnic).
- Ve všech částech nového státu je podporován rozvoj průmyslu, mezi domácími firmami se prosadila obuvnická firma Tomáše Bati ve Zlíně.
- Nová vláda usiluje o zprůmyslnění Slovenska.
- V roce 1919 proběhla pozemková reforma, kterou řídila a prováděla agrární strana, půda nad 250 ha byla vykoupena za výhodných podmínek rozdělena mezi bezzemky a střední rolníky.

Ministr financí Alois Rašín provedl měnovou reformu, z jeho podnětu vznikl z dobrovolných sbírek základ zlatého pokladu republiky.

Sociální systém nové republiky

Uzákoněn v ústavě:

- ČSR jako první stát odstranilo dvanáctihodinovou pracovní dobu a byl přijat zákon o osmihodinové pracovní době denně.
- Zákony zajištěna bezpečnost práce, na niž dohlížely kontrolní orgány.
- Byl vypracován rozsáhlý systém zdravotního a nemocenského pojištění, který se snažil zajistit základní sociální jistoty.

Zahraníční politika ČSR

Se orientovala na Dohodu, zejména na Francii.

Nová republika navazovala přátelské vztahy s okolními evropskými státy a prostřednictvím ministra zahraničí Edvarda Beneše podepisovala se státy vzájemné smlouvy:

ČSR - Anglie (1923)

ČSR - Itálie (1923)

ČSR - Německo (1920)

ČSR - Rusko (1920 smlouva o ukončení činnosti legií v Rusku, 1922)

ČSR - Rakousko (1921)

ČSR - Polsko (1925)

ČSR - Maďarsko (trvale špatné vztahy, admirál Horthy usiloval o znovuzískání Slovenska)

Malá dohoda (1920) spolupráce mezi ČSR, Rumunskem a Jugoslávií, měla se stát ochranou proti šířícímu se bolševickému hnutí a proti územním nárokům Maďarska.

Locarno (1925)

Na konferenci se sešly čtyři evropské mocnosti, a to Anglie, Francie, Itálie a Německo.

Cíl: překlenout rozdíly mezi vítěznými a poraženými státy a dosáhnout dohody mezi nimi.

Výsledek: podpis tzv. rýnského paktu, Německo uznalo své Z hranice včetně demilitarizovaného pásma, o východních hranicích se nejednalo.

Důsledek: vstup Německa do Společnosti národů